

РОЗДІЛ 5. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙFORMATION OF ENGLISH LANGUAGE COMPETENCE IN THE PROCESS
OF TRAINING SPECIALISTS IN NON-LINGUISTIC SPECIALTIES

У статті досліджується процес формування англійської мовленнєвої компетентності у студентів немовних спеціальностей. Вивчення іноземної мови є важливим аспектом професійної підготовки фахівців, оскільки володіння англійською мовою відкриває доступ до міжнародних ресурсів, покращує конкурентоспроможність на ринку праці та сприяє професійному зростанню. Мета статті полягає у дослідженні ефективних методів і підходів для розвитку англійської мовних навичок у студентів немовних спеціальностей, що охоплює аналіз наявних педагогічних практик, інноваційних технологій та інтерактивних методів навчання, які сприяють покращенню мовленнєвої компетентності. Автори аналізують основні методи та підходи до викладання англійської мови, що використовуються в закладах вищої освіти, а також пропонують ефективні стратегії для підвищення рівня мовленнєвої компетентності студентів. Особлива увага приділяється інтерактивним методам навчання, використанню мультимедійних технологій та залученню автентичних матеріалів. У статті визначено ключові чинники, що впливають на успішне опанування англійської мови у професійному контексті, і надано рекомендації для викладачів щодо інтеграції англійської мови в освітній процес нефілологічних дисциплін. Дослідження підтверджує, що інтеграція цих методів в освітній процес сприяє покращенню комунікативних навичок студентів, що, зі свого боку, позитивно впливає на їхню професійну діяльність. Окреслене забезпечує студентам необхідні навички для успішної професійної діяльності в умовах глобалізації та міжнародного співробітництва, допомагає їм бути конкурентоспроможними на міжнародному ринку праці та сприяє їхньому особистісному і професійному зростанню.

Ключові слова: англійська мова, інтерактивні методи, комунікативні навички, мовленнєва компетентність.

The article examines the process of forming English language competence in students of non-linguistic specialties. Learning a foreign language is an important aspect of professional training, as proficiency in English opens up access to international resources, improves competitiveness in the labor market, and promotes professional growth. The purpose of the article is to study effective methods and approaches for the development of English language skills of students of non-language specialties, which includes the analysis of existing pedagogical practices, innovative technologies and interactive teaching methods that contribute to the improvement of language competence. The authors analyze the main methods and approaches to teaching English used in higher education institutions and offer effective strategies for improving students' language competence. Particular attention is paid to interactive teaching methods, the use of multimedia technologies, and the use of authentic materials. The article identifies the key factors that influence the successful acquisition of English in a professional context and provides recommendations for teachers on how to integrate English into the educational process of non-philological disciplines. The study confirms that the integration of these methods into the educational process helps to improve students' communication skills, which, in turn, has a positive impact on their professional activities. The course provides students with the necessary skills for successful professional activities in the context of globalization and international cooperation, helps them to be competitive in the international labor market and promotes their personal and professional growth. **Key words:** English language, interactive methods, communication skills, language competence.

УДК 811.111:378.147
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/72.44>

Костик Є.В.,
канд. пед. наук, доцент,
заступник завідувача кафедри
іноземної філології, перекладу
та методики навчання з наукової роботи
Університету Григорія Сковороди
в Переяславі

Матієнко О.С.,
канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри методики навчання
іноземних мов
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла
Коцюбинського

Постановка проблеми. Сьогодні кожне європейське суспільство, засноване на знаннях, потребує висококваліфікованих фахівців, здатних адаптуватися до сучасного інноваційного виробництва. Виховання таких фахівців є метою сучасних педагогів. Тому ефективна та новаторська педагогічна освіта стає невід'ємною складовою європейської системи освіти [11, с. 71].

У Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти, у яких встановлено стандарти для вивчення, викладання та оцінювання іноземних мов, вказано, що «мова відіграє пріоритетну роль

у формуванні освіченої та творчої особистості, яка вміє використовувати здобуті знання в професійних ситуаціях, розуміє, що вдосконалення культури спілкування з огляду на діалог культур, задіює процеси самопізнання, збуджує самоактуалізацію, спрямовує самореалізацію в русло інтеграції, викликані новітнім інтелектуально-освітнім і науково-технологічним середовищем» [3, с. 41].

Володіння комунікативними навичками є обов'язковим елементом для сучасних фахівців і зазначається у вимогах посадових інструкцій, які роботодавці формують відповідно до своїх потреб.

Від потенційних співробітників «очікується вміння переконувати інших під час розмови, вести переговори, формулювати та відстоювати свою позицію тощо» [10, с. 115].

Науковці наголошують, що «комунікативні навички відображають ставлення людини до спілкування з оточуючими, здатність розуміти інших і правильно передавати інформацію від оточуючих, від світу і від самого себе» [12, с. 200]. Інакше кажучи, ефективна комунікація ґрунтується на чіткому вираженні ідей, а також здатності уважно слухати й розуміти співрозмовників. О. Малихін та Т. Ярмольчук відзначають, що досвідчені фахівці вміють не лише впевнено спілкуватися, але й переконувати, аналізувати інформацію і відстоювати свою позицію в діалозі з оточуючими [7, с. 203]. Вчені також відзначають, що «важливо використовувати інтерактивні методи навчання на заняттях, зокрема рольові ігри, які додають навчальному спілкуванню комунікативну спрямованість, зміцнюють мотивацію вивчення іноземної мови і значно підвищують якість оволодіння нею» [8, с. 163]. У цьому контексті постає питання формування англомовної мовленнєвої компетентності у процесі підготовки фахівців немовних спеціальностей.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Формування англомовної мовленнєвої компетентності у процесі підготовки фахівців немовних спеціальностей вимагає комплексного підходу і глибокого розуміння методик викладання. Аналіз літератури свідчить про різні аспекти та методи, які можуть бути корисними для досягнення цієї мети. Д. Добровольська та Л. Добровольська у своїй статті [1] розглядають технології навчання іноземної мови у різних формах роботи. Авторки підкреслюють переваги використання інформаційно-комунікаційних технологій для підвищення ефективності викладання, особливо в умовах дистанційного навчання, і наголошують на необхідності адаптації методик викладання до нових умов. М. Шемуда [9] аналізує ефективність використання мультимедійних технологій в освітньому процесі. Автор підкреслює, що мультимедійні засоби сприяють кращому запам'ятовуванню матеріалу та покращенню мовленнєвих навичок. О. Дубасенюк у монографії «Упровадження освітніх інновацій в системі вищої освіти» [2] досліджує сучасні тенденції та практики, що сприяють підвищенню якості освіти, аналізує приклади успішного впровадження інновацій у закладах вищої освіти і підкреслює важливість постійного оновлення освітніх програм відповідно до вимог ринку праці. І. Зязюн у своїй статті [4] аналізує роль імерсивних технологій у педагогічній рефлексії, акцентуючи на впливі віртуальної та доповненої реальності на підвищення мотивації студентів, а також надає практичні приклади використання цих технологій в освіті. Інші автори [6] досліджують вплив

імерсивних технологій на ефективність освітнього процесу та мотивацію студентів. Автори пропонують створювати реалістичні навчальні середовища для покращення розуміння матеріалу. Зі свого боку, О. Канюк обґрунтовує ефективність когнітивно-комунікативного підходу у розвитку мовленнєвих навичок і критичного мислення студентів [5]. Автор зазначає, що поєднання когнітивних та комунікативних методів сприяє глибшому засвоєнню мовного матеріалу і покращенню комунікативних навичок.

Отже, аналіз літератури засвідчує, що для ефективного формування англомовної мовленнєвої компетентності у фахівців немовних спеціальностей необхідно використовувати інтегративні та інноваційні підходи, враховуючи сучасні технологічні можливості й педагогічні методики. Водночас відсутні розвідки присвячені формуванню англомовної мовленнєвої компетентності у студентів немовних спеціальностей, що визначило тему нашої статті.

Мета статті полягає у дослідженні ефективних методів і підходів для розвитку англомовних навичок у студентів немовних спеціальностей, що охоплює аналіз наявних педагогічних практик, інноваційних технологій та інтерактивних методів навчання, які сприяють покращенню мовленнєвої компетентності. Стаття також має на меті визначити ключові чинники, що впливають на успішне оволодіння англійською мовою у професійному контексті, і надати рекомендації для викладачів щодо інтеграції англійської мови в освітній процес нефілологічних дисциплін.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Формування англомовної мовленнєвої компетентності у процесі підготовки здобувачів немовних спеціальностей є важливим завданням сучасної освіти, адже володіння англійською мовою дає змогу фахівцям ефективно комунікувати на міжнародному рівні, доступитися до актуальної науково-технічної інформації та брати участь у глобальних проєктах. У цьому контексті важливою є інтеграція англійської мови у фахові дисципліни, наприклад, викладання англійської мови через зміст професійних курсів (Content and Language Integrated Learning, CLIL) допомагає студентам застосовувати мову у контексті своєї спеціальності.

Розвиток навичок у здобувачів освіти англомовної мовленнєвої компетентності включає в себе володіння мовними вміннями та навичками для ефективного спілкування, розуміння норм і правил природної комунікації, вміння адекватно використовувати мову у різних ситуаціях, можливість практичного застосування мовних знань у процесі спілкування, використовуючи як мовні, так і немовні засоби виразності [7, с. 157].

У процесі підготовки майбутніх фахівців, наприклад, мистецьких спеціальностей формування

англомовної мовленнєвої компетентності має свої особливості та вимоги. Оскільки мистецтво часто включає міжнародну співпрацю, виставки, конференції та публікації, тому володіння англійською мовою стає важливим інструментом для професійного зростання і розвитку. У зв'язку з цим, важливо інтегрувати практичні завдання, що сприяють розвитку мовленнєвої компетентності, в освітній процес здобувачів мистецьких спеціальностей.

Застосування в освітньому процесі таких практичних завдань, як презентації, проекти, написання наукових статей та звітів англійською мовою, сприяє розвитку мовленнєвої компетентності у здобувачів немовних спеціальностей. Вони дозволяють їм застосовувати знання на практиці, вдосконалювати комунікативні навички та впевнено використовувати англійську мову в професійних контекстах.

Наприклад, здобувачі мистецьких спеціальностей можуть підготувати презентації про свої творчі проекти, дослідження мистецьких течій або аналіз творів мистецтва, що допоможе розвивати навички публічного виступу і формулювати думки англійською мовою. Зі свого боку, підготовка групових проєктів, де здобувачі повинні спільно працювати над мистецькими проєктами та представляти їх англійською мовою, сприяє розвитку командної роботи та закріпленню професійної термінології.

Здобувачі освіти можуть писати наукові статті про мистецтво, культурні явища або історичні дослідження англійською мовою. Це розвиває їхні навички академічного письма і допомагає у підготовці до публікацій в міжнародних журналах. Звіти про проведені мистецькі дослідження, участь у виставках або відвідування мистецьких подій, написані англійською мовою, дозволяють студентам практикувати професійну мову в реальних контекстах.

Очевидно, що використання сучасних технологій також є важливим аспектом у навчанні англійської мови для немовних спеціальностей. Наприклад, використання мультимедійних презентацій, віртуальних виставок і онлайн-конференцій допомагає студентам практикувати мовні навички в умовах, наближених до реальних. Сприяння міжнародній співпраці та обміну досвідом також є важливим елементом. Участь у міжнародних студентських програмах, стажуваннях або проєктах, де основною мовою спілкування є англійська, дозволяє студентам зануритися в мовне середовище і покращити свої мовні навички [6, с. 187].

Використання комунікативних методик, що зосереджені на реальних ситуаціях та взаємодії, сприяє студентам немовних спеціальностей ефективніше опановувати мову. Нижче наведено кілька ефективних методик, на наш погляд, які можна використовувати в освітньому процесі.

1. Рольові ігри та симуляції дозволяють студентам моделювати реальні ситуації, з якими вони

можуть стикатися у своїй професійній діяльності. Наприклад, вони можуть грати ролі учасників виставок, галерей, конференцій або інтерв'ю.

Приклад: Студенти можуть брати участь у симуляції відкриття художньої виставки, де вони представляють свої роботи, спілкуються з відвідувачами, відповідають на питання і проводять екскурсії англійською мовою.

Інструкції:

1. Preparation:

- **Create Your Artwork:** Each student should create or select a piece of art (painting, sculpture, digital art, etc.).

- **Artist Statement:** Write a short artist statement in English, explaining the concept, inspiration, and techniques used in your artwork.

2. Exhibition Setup:

- **Display:** Set up a space to display your artwork as if it were part of an actual exhibition. This can be done in a classroom, a common area, or virtually using an online gallery platform.

- **Exhibit Labels:** Write exhibit labels in English, including the title of the artwork, medium, dimensions, and a brief description.

3. Opening Night Simulation:

- **Presentation:** Each student will give a brief presentation about their artwork in English, describing its creation process, meaning, and significance.

- **Interaction:** During the simulated exhibition, students will interact with "visitors" (their classmates and instructor) in English. They should:

- Answer questions about their artwork.
- Engage in conversations about art and related topics.
- Provide guided tours, explaining different pieces and their connections.

4. Feedback Session:

- **Peer Feedback:** After the exhibition, students will provide feedback to each other in English, discussing the strengths and areas for improvement of each presentation and interaction.

- **Reflection:** Write a reflection in English about the experience, highlighting what you learned about presenting and discussing art in a second language.

Example Dialogue:

- **Visitor:** "Can you tell me more about the inspiration behind your painting?"

- **Student:** "Certainly! This painting was inspired by my travels to the countryside last summer. I wanted to capture the serene beauty and vibrant colors of the landscape. The use of bright colors reflects the joy and peace I felt during that time."

Критерії оцінювання:

- **Чіткість і плавність мови:** здатність говорити чітко і плавно англійською мовою.

- **Залучення:** ефективність у залученні відвідувачів і відповідях на запитання.

- **Зміст:** глибина та актуальність наданої інформації про твір мистецтва.

• **Взаємодія:** здатність змістовно і аргументовано англійською мовою.

Запропоноване завдання не тільки покращує мовні навички, але й заохочує креативність, критичне мислення та вміння виступати перед публікою у реалістичному і практичному контексті.

2. Проектна діяльність охоплює роботу над довготривалими проектами, що вимагають дослідження, співпраці та презентації результатів англійською мовою. Наприклад, студенти можуть створювати мультимедійні проекти, присвячені різним аспектам мистецтва (*explore an artistic style, create a virtual gallery or documentary about a contemporary artist*); історичним подіям (*exploring a historical era, creating a virtual museum, a documentary about an important battle*); різним аспектам психології (*analyzing a psychological phenomenon, creating animated videos about famous psychologists, conducting virtual experiments*); політичним аспектам (*exploring a political ideology, creating infographics about elections, a documentary about a political movement*).

3. Дискусії та дебати розвивають критичне мислення, аргументацію і навички публічного виступу. Ці методи допомагають студентам виражати свої думки, ставити запитання та вести конструктивний діалог англійською мовою. Наприклад, організація дебатів на тему "*The role of Contemporary Art in society*" або "*The impact of digital technologies on traditional art*", де студенти мають аргументувати свої позиції та відповідати на питання опонентів англійською мовою. Здобувачі історичних спеціальностей можуть дискутувати на такі теми, як "*The influence of World War II on modern geopolitics*" або "*The legacy of colonialism in contemporary societies*", а здобувачі психологічних спеціальностей обговорювати такі теми, як "*The effects of social media on mental health*" або "*The role of childhood experiences in adult personality development*". Майбутні політологи можуть розглядати такі теми, як "*The effectiveness of democratic institutions in the 21st century*" або "*The impact of globalization on national sovereignty*".

Всі ці теми сприяють не тільки розвитку критичного мислення та навичок аргументації, але й дозволяють студентам практикувати англійську мову в контексті своїх професійних інтересів.

4. Використання автентичних матеріалів, таких як статті, відео, інтерв'ю, подкасти та каталоги, допомагає студентам ознайомитися з реальними зразками мови та контекстами її використання. Наприклад, аналіз інтерв'ю, читання та обговорення рецензій або перегляд документальних фільмів і створення власних рецензій англійською мовою.

5. Написання і публікація статей, рецензій та звітів англійською мовою сприяють розвитку академічного письма та вміння формулювати ідеї в письмовій формі, наприклад, написання статті про аналіз твору або звіту про участь у події

з подальшою публікацією на студентському блозі або в університетському журналі.

Узагальнюючи, зазначимо, що використання комунікативних методик, що зосереджені на реальних ситуаціях і взаємодії, дозволяє студентам немовних спеціальностей ефективніше опанувати англійську мову. Ці методики не лише покращують їхні мовленнєві навички, але й підвищують мотивацію, сприяючи їхньому професійному та особистісному розвитку.

Інтеграція англійської мови в освітній процес для студентів немовних спеціальностей є важливим завданням, яке вимагає комплексного підходу та використання різноманітних методик і підходів. Викладачі повинні створювати умови, які сприяють розвитку мовленнєвої компетентності студентів і забезпечують їх практичне застосування англійської мови у професійних контекстах. Нижче наведено рекомендації для викладачів щодо ефективної інтеграції англійської мови в освітній процес для студентів немовних спеціальностей.

Однією з ключових рекомендацій є **створення англомовного середовища** в групі. Викладачам слід заохочувати студентів спілкуватися англійською мовою під час занять, обговорень і презентацій. Використання англійської мови як засобу комунікації, включаючи інструкції, пояснення і коментарі, допомагає студентам звикнути до використання мови у реальних ситуаціях та підвищує їхню мовленнєву компетентність.

Викладачі можуть організовувати **міждисциплінарні проекти**, що поєднують нефілологічні дисципліни та англійську мову. Наприклад, студенти можуть створювати художні роботи з описом англійською мовою або аналізувати англомовні тексти. Включення спеціалізованої лексики у курси англійської мови дозволяє студентам використовувати її у своїх творчих проектах та полегшує опанування мови в професійному контексті.

Викладачі мають **використовувати автентичні англомовні матеріали**, такі як статті, інтерв'ю, відео і подкасти, для розвитку мовних навичок студентів. Це допомагає їм ознайомитися з реальними зразками мови та контекстами її використання. Залучення студентів до міжнародних подій, таких як конкурси, виставки та конференції, де основною мовою спілкування є англійська, також сприяє їхньому мовному розвитку.

Використання сучасних технологій є важливим елементом інтеграції англійської мови в освітній процес. Викладачі можуть використовувати онлайн-платформи для вивчення англійської мови, що пропонують інтерактивні курси, тести та завдання, спрямовані на розвиток мовних навичок. Організація віртуальних виставок, де студенти можуть представляти свої роботи англійською мовою і спілкуватися з іноземними колегами, також є ефективним методом.

Запрошення носіїв англійської мови для проведення лекцій, майстер-класів і семінарів є важливим елементом інтеграції англійської мови в освітній процес. Викладачі також можуть сприяти участі студентів у міжнародних програмах обміну та стажуваннях, де вони можуть практикувати англійську мову в реальних умовах.

Отже, інтеграція англійської мови в освітній процес для студентів немовних спеціальностей вимагає використання різноманітних методик та підходів, які створюють реальні комунікативні ситуації та забезпечують практичне застосування мови. Викладачі повинні створювати англомовне середовище, використовувати автентичні матеріали, залучати сучасні технології та сприяти міжнародній співпраці. Це допоможе майбутнім фахівцям немовних спеціальностей розвивати мовленнєву компетентність і бути конкурентоспроможними на міжнародному рівні, сприяючи їхньому професійному та особистісному розвитку.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Формування англомовної мовленнєвої компетентності у студентів немовних спеціальностей є ключовим компонентом їхньої професійної підготовки, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності на міжнародному ринку праці. Використання інтерактивних методів навчання, мультимедійних технологій та автентичних матеріалів значно покращує комунікативні навички студентів. Впровадження інтегрованого підходу до вивчення англійської мови, який поєднує традиційні та інноваційні методи, забезпечує більш ефективне опанування мовленнєвою компетентністю. Регулярна практика спілкування англійською мовою, як в академічному, так і в професійному контексті, є необхідною умовою для досягнення високого рівня мовної компетенції.

Подальші дослідження можуть зосередитися на вивченні впливу різних мультимедійних технологій на формування англомовної мовленнєвої компетентності у студентів різних спеціальностей. Крім того, важливим напрямком є аналіз впливу культурних аспектів на процес опанування англійською мовою та розробка стратегій для подолання міжкультурних бар'єрів у комунікації.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Добровольська Д., Добровольська Л. Технологія навчання іноземної мови в разі контактних та дистанційних форм роботи. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 31. С. 139–143.
2. Дубасенюк О. А. Упровадження освітніх інновацій в системі вищої освіти. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи: монографія / за ред. П. Ю. Сауха. Житомир : Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2019. 444 с.
3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / за ред. С. Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2003. 273 с.
4. Зязюн І. А. Освітні імерсивні технології у вимірах педагогічної рефлексії. *Світло*. 2020. № 1. 54 с.
5. Канюк О. Когнітивно-комунікативний підхід у методиці викладання іноземної мови. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2019. Вип. 17. С. 231–239.
6. Крюкова Є. С., Голуб Т. П., Америкідзе О. С. Використання імерсивних технологій в освіті. *Інноваційна педагогіка*. 2021. № 32, т. 2. С. 186–188.
7. Малихін О. В., Ярмольчук Т. М. Фахова підготовка майбутніх фахівців-філологів засобами інформаційного середовища. Суб'єктивація процесу фахової підготовки майбутнього філолога: теоретичні і практичні аспекти: монографія / за ред. О. В. Малихіна. Частина 1. Київ, НУБіП України. 2017. С. 202–229.
8. Матієнко О. С., Бучацька С. М. Формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів немовних спеціальностей засобами рольових ігор. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методи навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2022. Вип. 65. С. 154–166.
9. Шемуда М. Г. Застосування мультимедійних технологій у навчанні іноземних мов. *Теоретична і дидактична філологія. Серія «Педагогіка»*. 2018. С. 182–192.
10. Daniels E., Honddeghem A., Dochy F. A review on leadership and leadership development in educational settings. *Educational Research Review*. 2019. № 27. P. 110–125.
11. Roliak, A., Dutka H., Mylytsya K., Matiienko, O., Oliinyk N. Problem-based learning in pedagogic tertiary education: European and Denmark environment. *Independent Journal of Management & Production*. 2021. Vol 12. № 3. (May 2021). P. 71–84.
12. Ryan P. An Integrative Approach to English Language Teaching. *Issues in Interdisciplinary Studies*. 2015. № 33. P. 181–209.